

سپندارمذکان روز دلدادگان در ایران

- * چند روز پیش جشن سن ولانتن بود. که ما در ایران، خود برابر آن جشن سپندارمذکان را داریم که جشن دلدادگان است.
- پیش از هر سخنی این جشن را به همه ی هم میهنان و هم زبانانم شادباش می گویم.
- * در این روزهای بازنشستگی یکی از سرگرمی های من، بر رسی هایی است که در فرهنگ و زبان پارسی می کنم.
- * پژوهندگانی که در باره ی زبان هر زمینی بررسی های گسترده کرده اند، به این دست آورد رسیده اند که برای یادگیری هر زبانی، نخست می بایستی با رسم ها و آیین ها و فرهنگ آن زبان آشنایی پیدا کرد.
- شاید برخی چشم داشت این را نداشتند که شاد باش جشن سن ولانتن را بشنوند. در پاسخ این مهربانان باید بگویم که مت ایرانی هستیم و می باید به ایرانی بودن خود ببالم. فرهنگ و آیین ایرانی با شاد زیستن گره خورده است.
- فرهنگ ایرانی به ما پند و اندرز می دهد در هرکجا که هستی شاد بزی و در شادی مردم آن سرزمین همپا و همراهشان باش.
- در فرهنگ ایرانی شاد بودن و شاد زیستن، گونه ای ستایش و نیایش به درگاه آفریننده ی جهان است.
- شوربختانه سال های درازی است که ما از فرهنگ راستین خود که فرهنگی پربر و والا بوده و هست، به دور افتاده و ارزش آن را به آنگونه که می باید نمی دانیم.
- در این زمینه باید بگویم بسیار اندوهبار است که می بینیم، بیشترین جوانان ما این روزها با فرهنگ کشورهای اروپایی و امریکایی بیشتر آشنا هستند تا فرهنگ ایرانی. هرچند فوری می گویم این گناه گردن آنان نیست. کوتاهی از ما پدر و مادرها و دستگاه آموزش و پرورش ما است که فرزندان ما مرغ همسایه را غاز می بینند. می بایستی به آنها بیاموزیم که شناسه (یا هویت) هر ملتی در تاریخ و فرهنگ آن نهفته است.

* در آغاز برنامه سخن‌اشگ (عشق) و دلدادگی و جشن **سن ولانتن** را داشتیم. با کمی برگشت و نگاهی به گذشته‌های دور در تاریخ می‌خوانیم که:

- در آن زمان در ایران، شاهنشاهی **ساسانیان** فرمانروایی چهارصد ساله‌ی خود را بر کشور آغازیده بودند.
- در همان زمان، در **روم** باستان فرمانروایی بوده با اندیشه‌هایی شگفت‌انگیز، به نام **کلودیوس دوم**. او بر این باور بوده که در میدان جنگ سربازی خوب خواهد جنگید که زن نداشته و تنها باشد.
- از اینرو زن داشتن و همسر برگزیدن برای سربازان امپراتوری روم نشاید و ناشایست بود. این امپراتور به اندازه‌ای سنگدل بود و فرمانش می‌باید بی‌چون و چرا انجام می‌شد که کسی یارای یاری رساندن به سربازانی که همسر داشتند را نداشت.
- در این میان کشیشی بود به نام **ولانتن** که پنهانی پیمان زناشویی را میان سربازان رومی با دختران دلخواهشان انجام می‌داد.
- هنگامی که **کلودیوس دوم** از این داستان آگاه می‌شود دستور زندانی کردن **ولانتن** را می‌دهد.
- **ولانتن** در زندان دلباخته‌ی دختر زندانبان خود می‌شود.
- سرانجام امپراتور روم، **ولانتن** را به گناه اینکه پایه و مایه‌ی پیوند میان دو دلدار می‌شده دستور کشتن او را می‌دهد.
- پس از آن زمان **ولانتن** به نام یک جانباخته در راه‌اشگ شناخته می‌شود و به نماد اشگ و دلدادگی در می‌آید.

* در میان گفتارم یادآور شدم که در همان هنگام پادشاهان ساسانی در ایران فرمانروایی خود را آغاز کرده بودند. یادمان باشد که دو پادشاه از این دودمان دو بانو بودند که بر تخت شاهی نشستند و کشور را اداره می‌کردند.

- در تاریخ ایرانزمین می‌خوانیم که نام این پادشاه؛ **ایراندخت** و **پوراندخت** بوده است. این خود نشانگر آن است که در ایران باستان زن از جایگاه و پایگاه بلندی برخوردار بوده است و می‌توانسته به بالاترین رده‌ی کشورداری هم برسد و بر اورنگ پادشاهی بنشیند.

* در فرهنگ ایرانی، **زمین**، نماد اشگ (عشق) است. زیرا هم اوست که با فروتنی و گذشت به همه مهر می‌ورزد. زشت و زیبا را به یک چشم می‌نگرد و همه را چون مادری پر مهر در دامن خود جای می‌دهد.

- از سوی دیگر می‌دانیم بر پایه‌ی سالشمار ایران باستان، هر سال دوازده ماه، هر ماه سی روز و هر روز نامی داشته است.

هر گاه نام روز و نام ماه با هم یکی می شده آن روز را جشن می گرفتند. از اینرو در ایرانزمین ما دست کم دوازده جشن ماهانه داشتیم که نیاکان ما به نیایش و شادی می پرداختند. پنجمین روز ماه، **اسفند** یا **سپند** یا **سپندارمذ** نام دارد که هنوز هم در سالشمار هم میهنان زرتشتی ما نوشته می شود. **سپندارمذ** در چم (یا به معنی) فروتنی و مهر پاک است. این روز و این جشن ویژه ی بانوان ایرانی بوده است. بدینگونه که در این روز بانوان دست به سیاه و سفید نمی زدند و همه ی کارهای خانه را مردان، با خوشرویی و مهربانی، انجام می دادند. برای سپاسگزاری از زنان و ارگ نهادن (قدرشناسی)، به آنها پیشکشی هایی می دادند.

- **سپندارمذگان** نام دیگری هم داشت. نام دیگر این روز مزدگیران یا مردگیران بود. در این روز دختران می توانستند مردی را که به او دل بسته بودند به همسری برگزینند. این آیین کهن ایرانی را هرچه بنامیم دارای درون مایه ای ژرف است که هم نشان از برابری زن و مرد را دارد و هم آزادی و آزاداندیشی نیاکان ما را می رساند که هیچ جدایی و دگرسانی (تفاوتی) میان زن و مرد نمی گذاشتند.

- به گفته ی **ابوریحان بیرونی اسفندارمذ** ایزد نگهبان زمین و پشتیبان زنان بوده است. از همین رو این روز را روز زن نامیده اند. در این روز، زنان نه تنها پیشکشی هایی دریافت می کردند که مردان باید از آنان فرمان می بردند. ایرانیان از دیر باز این روز را روز زن و روز مادر می نامیدند.

گرد آورنده : ژاله دفتریان
پاریس بهمن ماه ۲۵۷۹ ایرانی
برابر با فوریه ۲۰۲۱ ترسایمی (میلادی)